

DIALOGO TIPOLOGIJA IR PROFESINIO BENDRAVIMO UŽSIENIO KALBA MOKYMAS

Gražina Šumskytė

Vilniaus universitetas, Universiteto g. 5, LT-01122 Vilnius

Aptariamos profesinio (dalykinio) dialogo užsienio kalba gebėjimų ugdymo galimybės remiantis dialogų tipologine klasifikacija. Šiuolaikinio užsienio kalbų mokymo tikslas – mokyti ne užsienio kalbos, o bendravimo ta kalba. Dialoginį bendravimą nulemia daugybė komunikacinių pragmatinių veiksnių (komunikacinė situacija, partneriai ir jų rangas, pokalbio tema ir kt.). Skiriami įvairūs dialogo tipai, tad, mokant profesinio bendravimo užsienio kalba, derėtų remtis tipologine dialogų klasifikacija. Straipsnyje remiamasi patirtimi, sukaupia mokant profesinio dialogo vokiečių kalba Vilniaus universiteto bibliotekininkystės specialybės studentus. Apklausus Lietuvos ir Vokietijos didžiųjų bibliotekų darbuotojus ir nustačius tipines bibliotekininko ir skaitytojo bendravimo situacijas, svarbiausiais profesinio (dalykinio) dialogo tipais laikytume informacinį dialogą, probleminį dialogą ir dialogą-ginčą. Straipsnyje nagrinėjamos šių dialogų, ypač informacinio, lingvistinės ir psichologinės ypatybės (strategijos).

Reikšminiai žodžiai: dialoginio bendravimo komunikaciniai-pragmatiniai veiksniai, dialogo tipologija, (tipologinė) klasifikacija, profesinis (dalykinis) dialogas, probleminis dialogas, dialogas-ginčas, interviu schema.

Įvadas

Komunikacinė užsienio kalbų mokymo metodika pradinėse pakopose dažniausiai pasitelkia dialogus, susijusius su tam tikra kasdienio bendravimo situacija. Nuo šių paprastų dialogų pamažu pereinama prie dialoginio kalbėjimo, ir tada vis svarbesnė tampa pokalbio tema – kalba imama naudotis kaip priemone *turiniui* perteikti. Kita vertus, norint sutelkti dėmesį į pasakymo turinį, būtina gebėti pakankamai laisvai vartoti kalbą. Taigi svarbiausia problema, su kuria neišvengiamai susiduria besimokantysis kalbėti užsienio kalba, – tai dilema „turinys – forma“. Pasak R. Dirveno (1977: 8), spontaniškoje šnekamojoje kalboje akivaizdžiai pasireiškia neatitikimas tarp noro išsakyti vis naujas galvon ateinančias mintis bei idėjas ir gramatikos sistemos, „nulemiančios kalbėjimą ir įspraudžiančios jį į tam tikrą sintaksės struktūrą“. Kalbėjimo

mokymą sunkina ir kiti veiksniai – mokymo situacijos dirbtinumas (nenatūralumas) ir pačios sakininės kalbos sudėtingumas.

Dialoginiam bendravimui būdinga daugybė komunikacinių- pragmatinių veiksnių. Tai:

- komunikacinė situacija (bendravimo vieta, laikas);
- komunikacijos partneriai (jų tapatybė, vaidmenys, nuostatos, rangas ir kt.);
- komunikacijos tikslas, kalbėjimo intencijos (keitimasis informacija, vertinimas, komentaras, jausmų raiška, socialinės konvencijos);
- tema;
- kalbos priemonės, padedančios realizuoti pasakymą (morfologija, sintaksė, partnerių santykiai: *du/Sie, sag mal/sagen Sie mir mal...*; situacija: *hier, dort, drüben, nachher*,

vorher...; kalbėjimo intencijos, pvz., „*passiteirauti*“: *Wissen Sie, ob, wann, wo...?*; tema: teminis žodynas (Baldegger et al. 1980; Schank/Schoenthal 1983).

Šį sąrašą galėtų papildyti neverbalinės bendravimo priemonės – kalbėjimo tempas, garso aukštumas ir stiprumas, gestai, mimika, judesiai ir kt.

Taigi aišku viena: besimokantieji sunku įveikti sudėtingą užduotį *kalbėti užsienio kalba*, nes jiems trūksta ne tik kalbinių reiškų priemonių, bet ir gebėjimo sutelkti dėmesį į visus komunikacijos aspektus iš karto.

Tiriamąjo darbo analizė

Aukštųjų mokyklų studentai nefilologai greta monologinio kalbėjimo mokomi ir profesinio (dalykinio) dialogo užsienio kalba. Manytume, jog, mokant profesinio bendravimo, derėtų remtis komunikacinėmis dialogų funkcijomis todėl, kad būtų galima nustatyti jų tipologinius skirtumus. Kitaip tariant, reikėtų vadovautis tipologine dialogų klasifikacija.

Lingvistai (Schank, Schoenthal 1983; Henne, Rehnbock 1982) skiria įvairius dalykinio (profesinio) dialogo tipus: oficialaus pobūdžio diskusiją, pokalbį, interviu. Dialogai skirstomi ir į simetrinius ir asimetrinius. Simetriniai dialogai – tai buitinis pokalbis, keitimasis informacija, diskusija, fiktivus, inscenizuotas dialogas ir natūralus dialogas. Pastarasis gali būti spontaniškas ir parengtas (*natürliches und arrangiertes Gespräch*). Asimetriniai dialogai – tai konsultacinio pobūdžio pokalbiai (*Beratungsgespräche*), apklausos (*Befragungen*), dialogai, būdingi aptarnavimo sričiai (*Dienstleistungsgespräche*).

Dialogai klasifikuojami ir pagal funkcinius tipus: tai dialogai, susiję su gamyba, planavimu, taip pat ir tokie, kurių tikslas – palaikyti, sumažinti psichologinę įtampą, perteikti žinias (*Wissensvermittlung*), įtikinti pašnekovą (*Überzeugungsgespräche*). Pabrėžtina šioje tipologijoje diskusija visuomenės informavimo priemonėse

(*Mediendiskussion*) ir interviu (Teichtmeier 1984: 56–61).

Šiame straipsnyje remiamasi patirtimi, sukaupta mokant profesinio bendravimo vokiečių kalba Vilniaus universiteto bibliotekininkystės specialybės studentus. Apklausę didžiųjų Lietuvos ir Vokietijos bibliotekų (Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos ir Vokietijos valstybinės bibliotekos, Berlynas) darbuotojus, nustatėme dažniausias bibliotekininko ir skaitytojo, bibliotekos specialistų tarpusavio profesinio bendravimo situacijas. Tad manytume, kad, mokant profesinio (dalykinio) bendravimo, labiausiai taikytini keli dialogų tipai. Juos galėtume įvardyti taip:

- informacinis dialogas, kurio tikslas yra gauti ir teikti informaciją;
- probleminis dialogas;
- dialogas-ginčas, mokantis reikšti ir ginti savo nuomonę.

Šiuos dialogų tipus ir laikytume svarbiausiais mokant dalykinio (profesinio) bendravimo. Profesiniam bibliotekų darbuotojų bendravimui itin daug reikšmės turi informacinis dialogas. Tad kaip tik nuo jo ir reikėtų pradėti mokytį. (Kaip, beje, ir kitų specialybių studentus.) Kadangi informaciniam dialogui būdinga įvairūs profesinio bendravimo aspektai, tikslinga skirti jo šias rūšis:

- trumpas dialogas, kurio tikslas – pasiteirauti informacijos ir ją teikti;
- interviu;
- keitimasis informacija.

Aptarkime šias informacinio dialogo rūšis nuodugniau. Dialogas – informacijos teikimas skaitytojui pasiteiravus yra labai svarbus bibliotekose. Jis daugybę kartų per dieną vyksta tarp bibliotekininko (bibliografo) ir skaitytojo bibliotekos kataloguose, abonemente, skaityklose, kur knygos laisvai prieinamos. Štai keli autentiški šio dialogo* pavyzdžiai:

* Straipsnyje cituojami dialogai yra autentiški, autorės įrašyti į magnetinę juostą Vokietijos valstybinėje bibliotekoje Berlyne.

L: (Leser): Ich hätte eine Frage an Sie: Ich möchte gern wissen, ob die Nachschlagwerke, die in den Handbibliotheken der Lesesäle stehen, auch hier im: Alphabetischen Katalog verzeichnet sind?

B (Bibliothekar): Ja, selbstverständlich. Suchen Sie bitte in dieser Kartei (Šumskytė 1988: 24).

L: Ich möchte dieses Buch verlängern lassen.

B: Nein, tut mir leid, es ist nicht mehr möglich. Sie haben schon alle möglichen Leihfristen überzogen... (ib.: 35).

L: Guten Tag, können Sie mir bitte helfen? Ich habe hier eine Literaturangabe für einen Zeitschriftenaufsatz, aber die Zeitschrift ist abgekürzt, und ich komme mit der Auflösung nicht zurecht.

B: Ja, wir können Ihnen helfen, wir haben einige Abkürzungsverzeichnisse. Ich gebe Ihnen mal dieses hier, den „Leistner“. Es ist alphabetisch geordnet, dort können Sie nachsehen und die Abkürzung auflösen.

L: Gut. Schönen Dank (ib.: 26).

L: Guten Tag. Ich habe eine Frage, und zwar suche ich Literatur über das Leben und künstlerisches Schaffen von Max Beckmann.

B: Haben Sie bestimmte Titel? Kennen Sie schon Verfasser?... (ib.: 25).

Tokie trumpi mikrodialagai yra puiki mokymo medžiaga pradiniam mokymo etape, nes nuo pat pradžios padeda mokyti profesinio dialogo remiantis ne pavieniais pasakymais, o jų struktūriniais-semantiniais deriniais, kurie atspindi realaus bendravimo bibliotekoje situacijas. Kaip matome iš pavyzdžių, šių komunikacinių dialoginių vienetų forma paprastai yra klausimas-atsakymas, taip pat tvirtinimas ir iš jo kylantis klausimas. Tokius dialogus dėl jų stereotipiškumo ir dažnumo bibliotekininko darbe galima vadinti dialogais-šablonais.

Užsienio kalbų mokymo požiūriu svarbu, kad šie dialogai-šablonai, naudojami informacijai gauti (teikti), yra gera priemonė įtvirtinti ir teisingai vartoti pasakyme kalbėjimo formules ir mokytis atsakyti trumpai, nes šnekamajai kalbai būdingi trumpi atsakymai. O studentai,

kaip rodo praktika, mieliau renkasi išsamų atsakymą, nes jiems trūksta įgūdžių vartoti trumpus atsakymus.

Norint tinkamai bendrauti šia informacinio dialogo forma, reikia išsiugdyti tokius gebėjimus: užmegzti ryšį su pašnekovu; klausti informacijos (reaguoti į paklausimą); tinkamai pasirinkti kalbines priemones, skatinančias pradėti, tęsti ir baigti pasakymą; deramai naudoti kalbos ir etiketo formules klausiant informacijos; trumpai ir aiškiai teikti informaciją.

Kita vertus, trumpi pokalbiai, kurių struktūra yra klausimas-atsakymas, vyksta ir kitose profesinio bendravimo situacijose, netgi sudėtingiausioje iš jų – mokslinėje diskusijoje, pavyzdžiui, prieš svarstant išklaustą pranešimą arba baigiant jį svarstyti. Kartais diskutuojama apskritai tenkinantis pranešėjo atsakymais į klausimus.

Svarbu ir tai, kad trumpas dialogas, kurio paskirtis – teirautis informacijos, deda kitų informacinio dialogo rūšių mokymo pagrindus, pavyzdžiui, interviu. Interviu verta aptarti išsamiau, nes jis itin tinka mokymui. Studentai mėgsta interviu, ypač kai jo mokoma kaip vaidybinio žaidimo.

Tradicinė interviu forma yra schema „klausimas-atsakymas“, vienam iš pašnekovų keliant klausimus, o kitam į juos atsakant. Tačiau, skirtingai nei aptarto pokalbio, kiekvienas interviu klausimas turi būti kruopščiai apgalvotas ir tinkamai suformuluotas, kad paskatintų pašnekovą atskleisti tam tikro pobūdžio informaciją. Interviu – tai kryptingas pokalbis, kurį reguliuoja ir norima linkme nukreipia imantysis interviu, dažniausiai atstovaujantis žiniasklaidai (spaudai, televizijai, radiui), taigi korespondentas, reporteris. Klausinėjama kurios nors srities specialisto ar visuomenės veikėjo.

Lingvistai nurodo tokius svarbiausius interviu bruožus: jame dalyvauja du pašnekovai, iš kurių vienas vyrauja (Rang: Ein Sprecher privilegiert). Kadangi interviu vyksta pašnekovams glaudžiai bendraujant (Face-to-Face-Interaktion) ir jo paskirtis – teikti informaciją per visuomenės informavimo priemones – po-

kalbio tema būna iš anksto numatyta (Schank/Schoenthal 1983: 41). Įdomu tai, kad žodžių, kuriuos ištaria duodantysis interviu, yra vidutiniškai tris kartus daugiau nei korespondento. Taigi pasakymo apimtis priklauso nuo to, kuris iš pašnekovų pokalbyje vyrauja, t. y. duodantysis interviu. Iš imančiojo interviu laukiama vis daugiau klausimų, skatinančių pašnekovą pateikti kuo daugiau informacijos, duodant jam galimybę reikšti ar argumentuoti savo požiūrį. Tad nenuostabu, kad skirtingus abiejų pašnekovų vaidmenis atspindi ir jų pasakymų sintaksė. Apskaičiuota, kad korespondento kalboje paprasti sakiniai sudaro 51,6 %, o duodantysis interviu jų vartoja 45,7 %. 29 % duodančiojo interviu sakinių – prijungiamieji, turintys daugiau nei vieną šalutinį sakinį, o korespondentas pavartoja vos kelis šalutinius sakinius (Berens 1975: 65). Analizuojant interviu, kuriuose abu pašnekovai buvo lygiateisiai [Rang: Sprecher gleichberechtigt], paaiškėjo, kad jų replikų apimtis ir trukmė buvo vienoda (Schank/Schoenthal 1983: 42).

Taigi mokant interviu derėtų neišleisti iš akių anksčiau aprašytų jo savybių ir abiejų pašnekovų vaidmenų. Kaip jau minėjome, imantysis interviu vadovauja pokalbiui, jo komunikacinis tikslas – gauti informaciją. Tačiau, nors jo replikos ir trumpesnės nei pašnekovo, jis turi gebėti aiškiai ir tiksliai formuluoti klausimus, šitaip nurodymas tikėtinai informacijos pobūdį. Kita korespondento užduotis – trumpomis replikomis reguliuoti pašnekovo kalbą (pvz., *Darf ich mal unterbrechen? /Genau! Genau das meine ich! /Kaum möglich! /Unwahrscheinlich! /Das ist eine gute Idee!*). Pragmatinis-komunikacinis imančiojo interviu replikų poveikis sustiprės tinkamai naudojant būdingas interviu kalbėjimo formules (pvz., *Würden Sie bitte sagen/erklären.../Welche Rolle spielt dabei.../Wie stellen Sie sich...vor?/In diesem Zusammenhang/ zum Schluss noch eine Frage ...* ir kt.).

Duodantysis interviu neturi užmiršti, kad jo užduotis – teikti informaciją, todėl kartais jo pasakymas, jei yra pernelyg platus ir išsamus, gali priartėti prie monologo.

Baigiant nagrinėti interviu, galima pridurti, jog kartais interviu gali prarasti savo žanro grynumą ir virsti pašnekesiu. Taip atsitinka, kai korespondentas ne tik pateikia klausimus, bet ir keičiasi su pašnekovu informacija arba net ima samprotauti. Šiuo atveju korespondento klausimai praranda kamantinėjimo pobūdį, būdingą interviu, ir per pašnekesį keliama tarsi savaime. Pastarąją aplinkybę derėtų išnaudoti mokant studentus, nes nuo tokio interviu galima pereiti prie kitos informacinio dialogo rūšies – specialistų pokalbio, kurio tikslas yra dalintis (keistis) informacija. Šiame informaciniame dialoge nebebūdingos interviu schemos „klausimas-atsakymas“, nes nelieka duodančiojo interviu. Pokalbyje dalyvauja lygiateisiai pašnekovai, aptariantys tam tikrą dalykinę problemą. Šios rūšies informaciniam dialogui būdingas ne tik abiejų pašnekovų suinteresuotumas gauti informaciją, bet ir interesų bendrumas aptariama tema. Todėl pašnekovai vienas iš kito siekia ne tik gauti informaciją, bet ir dalintis tuo, kas jiems žinoma. Kita vertus, ir toks pokalbis gali kaitaliotis su interviu, nes jame gali atsirasti schema „klausimas-atsakymas“ bei kamantinėjamasis klausimų pobūdis. Taigi svarbiausia rodyti iniciatyvą užduodant klausimus. Todėl ugdytini šie gebėjimai: gebėti aktyviai klausinėti; sutikti (nesutikti) su pašnekovu; reikšti savo požiūrį; gauti norimą informaciją bei ją teikti; reikšti domėjimąsi, nuostatą, įsitikinimą.

Informacinis dialogas parengia sudėtingesnio profesinio (dalykinio) dialogo tipo – probleminio dialogo – mokymą. Jo uždavinys – spręsti probleminę situaciją, keičiantis replikomis bei į jas reaguojant.

Profesinio specialistų bendravimo probleminis dialogas (o kartais – ir polilogas, jei jame dalyvauja daugiau nei du pašnekovai) yra dalykinio pobūdžio. Jame aptariami griežtai nustatyti klausimai. Mokant probleminio dialogo, privalu ugdyti šiuos gebėjimus: argumentuoti savo požiūrį; sutikti (nesutikti) su pašnekovu; reikšti abejingumą dėl pašnekovo nuomonės teisingumo (pagrįstumo); įtikinti pašnekovą logiškai formuluojant savo teiginį (pasakymą).

Mokant probleminio dialogo (polilogo), reikėtų vadovautis tokia taisykle: kiekvienas kalbėtojas prisideda prie problemos sprendimo ir sutelkia dėmesį į dalykinę pokalbio pusę. Šiuo požiūriu gali būti naudingos šios pragmatinio pobūdžio metodinės rekomendacijos:

- atidžiai išklausykite pašnekovą, teiraukitės jo nuomonės, išsamios informacijos, prieštaraukite;
- jei manote, kad pašnekovo požiūris teisingas, pasakykite jam tai;
- nesivėlkite į ilgus monologus, kalbėkite trumpai ir dalykiškai;
- neaiškumus šalinkite iš karto;
- pokalbiui nukrypęs nuo temos, arba, jei manote, kad jis pateko į aklavietę, atkreipkite į tai pašnekovo dėmesį (Wernicke 1990: 91).

Jei nepavyksta rasti aiškaus problemos sprendimo, dialogas įgyja poleminių pobūdį ir gali peraugti į ginčą. Jame susiduria dvi prieštaraujančios nuomonės, tad reikia nustatyti, kuri iš jų teisinga, o kuri – klaidinga. Bibliotekų darbuotojai dažnai atsiduria tokiose situacijose bendraudami su skaitytojais. Šis dialogas iliustruoja vieną iš jų:

L: Ich möchte gern das Buch hier abgeben.

B: Ja, jetzt muss ich Ihnen leider sagen. Sie haben die Leihfrist sehr überzogen. Haben sie denn nicht gewusst, wie lange die Leihfrist dauert? Sie haben doch einen Termin von uns bekommen.

L: Ja, aber den Zettel habe ich verbummelt. Ich dachte ja, Sie mahnen.

B: Ja, bloß wir sind ja nicht dazu verpflichtet, Ihnen eine extra Karte zu schicken, um sie darauf aufmerksam zu machen, wann die Bücher zurückzugeben sind.

L: Na ja, bloß man hat ja mehr im Kopf als nur Ihre Bücher...

B: Na das mag ja sein, aber ich muss Sie ganz ernst darauf aufmerksam machen, dass das jetzt ganz schön teuer für Sie werden kann. Sie müssen jetzt über 5 Euro zahlen.

L: Könnte ich mal bitte sehen, wie Sie zu dieser Summe kommen?

B: Ja, natürlich. Also, es ist ganz einfach: Für die erste Woche, die Sie überziehen, rechnen wir Ihnen.... (Šumskytė 1988: 42).

Dialogas-ginčas gali vykti ir tarp specialistų. Dialogo-ginčo mokytį yra kur kas sunkiau, nes jis plėtojamas pasitelkiant vertinimą ir argumentavimą. Pašnekovai turi ne tik keistis nuomonėmis, bet ir gebėti lyginti bei vertinti susiduriančių koncepcijų prasminius elementus, rasti silpnas oponento argumentų grandis bei jas atmesti. Akivaizdu, kad, norint polemizuoti užsienio kalba, reikia gerai ją mokėti. Būtina turėti nemažą kalbos priemonių atsargą, gebėti tinkamai naudoti kalbos struktūras, susijusias su įrodinėjimo bei paneigimo logika. Vis dėlto manytume, kad bent pavienių dialogo-ginčo elementų studentai turėtų būti mokomi, pavyzdžiui, pasitelkus argumentacinį dialogą. Jo užduotis gali būti formuluojama taip: „*Wählen Sie sich einen Partner. Sie gehen von den Argumenten auf der linken Seite aus. Ihr Partner von denen auf der rechten. Bevor Sie anfangen, lesen Sie bitte erst die Sprechformeln in der Mitte.*“ Šioje užduotyje kiekvieno kalbėtojo argumentai pateikiami kaip trumpi teminiai impulsai, taip pat ir kalbėjimo formulės skirtos tinkamai komunikacinių ketinimų raiškai (prieštaravimo, neigimo, pritarimo, abejojimo, argumentavimo ir t. t.). Išmokus aktyviai dalyvauti dialoge-ginče, galima pereiti prie sudėtingiausios dialogo (polilogo) formos – diskusijos.

Ir dialogas-ginčas, ir diskusija vyksta susiduriant priešingoms nuomonėms ir problemas sprendžiant užsienio kalba. Abi šios pokalbio formos turtina mokymą kūrybiškais momentais ir skatina besimokančiuosius tobulinti savo raiškos gebėjimus studijuojama užsienio kalba.

Norint sėkmingai dalyvauti dialoge-ginče ar diskusijoje, būtina gebėti: įtikinamai reikšti (pabrėžti) savo požiūrį; argumentuoti savo nuomonę; kritikuoti pašnekovą; įrodinėti (vertinti) faktus; visiškai pakeisti pašnekovo požiūrį pateikiant svarių argumentų.

Galima daryti išvadą, kad užsienio kalbos, kaip bendravimo priemonės, mokymo efektyvumą lemia tinkamai parengta mokymo me-

džiaga. Mokant studentus bendrauti jų būsimos specialybės temomis, būtina pasitelkti profesinio (dalykinio) dialogo (geriausia – autentiško) pavyzdžių, atspindinčių visas mokslinės dialoginės kalbos ypatybes ir, remiantis dialogų tipologija, parengti specialias užduotis ir situacinio pobūdžio pratimus – treniruojamuosius ir komunikacinius. Šių pratimų turinys turėtų būti profesinio bendravimo situacijos, artimos realiai specialistų komunikacijai.

Straipsnyje nagrinėjama tema yra svarbi ir gali būti sėkmingai tiriama toliau – rengiant analogišką profesinio (dalykinio) dialogo mokymo metodiką ne tik bibliotekininkystės, bet ir kitų humanitarinių specialybių studentams, pvz., žurnalistams, istorikams, sociologams ir kt.

Literatūra

Baldegger, M.; Müller, M; Schneider, G. 1980. *Kontaktschwelle Deutsch als Fremdsprache*. Hg. Europarat für kulturelle Zusammenarbeit. Berlin: Langenscheidt.

Berens, F. J. 1975. *Analyse des Sprechverhaltens im Redekonstellationstyp "Interview"*. München: Hueber.

Dirven, R. 1977. "Aspekte der Hörverstehensdidaktik", in *Hörverständnis im Fremdsprachenunterricht*. Kronberg: Scriptor, 1–17.

Henne, H.; Rehnbock, H. 1982. *Einführung in die Gesprächsanalyse*. Berlin: de Gruyter.

Schank, G.; Schoenthal, G. 1983. *Gesprochene Sprache. Eine Einführung in Forschungsansätze und Analysemethoden*. Tübingen: Niemeyer.

Šumskytė, G. 1988. *Profesinio dialogo vokiečių kalba. Pratybų užduotys bibliotekininkystės ir bibliografijos specialybės studentams*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Techtmeier, B. 1984. *Das Gespräch. Funktionen, Normen. Strukturen*. Berlin: Akademie-Verlag.

Wernicke, U. 1990. *Sprachwissen*. Hamburg: Technik.

DIALOGTYPOLOGIE UND VERMITTLUNG DES FACHORIENTIERTEN GESPRÄCHS IM STUDIENBEGLEITENDEN FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Gražina Šumskytė

Der Artikel beschäftigt sich mit der Aufstellung der Typologie von fach- und berufsorientierten Dialogen. Sie hat zum Ziel dazu beizutragen, den studienbegleitenden Fremdsprachenunterricht erfolgreicher und zielgerichteter zu gestalten. Im Artikel werden die Fragen der Vermittlung des fach- und berufsorientierten Dialogs den Studenten der Fachrichtung Bibliothekswesen behandelt. Mit Hilfe einer Befragung der Spezialisten der größten litauischen und deutschen Bibliotheken wurden die typischen Situationen der interpersonalen Kommunikation bei der Bibliotheksbenutzung (in der Auskuftsstelle, an der Ausleihstelle und Ausleihberatung) ermittelt. Infolgedessen lassen sich zu Unterrichtszwecken folgende Dialogtypen empfehlen: informierender Dialog, Problemdialog, Streitgespräch. Bei der Aufbereitung der Unterrichtsmaterialien ist es von authentischen Dialogen, die sich in typischen Situationen der fachbezogenen Kommunikation abspielen, auszugehen.

Schlüsselwörter: Faktoren der mündlichen Kommunikation, Dialogtypologie, situativer Rang des betreffenden Sprechers, Interviewschema, informierender Dialog, Problemdialog, Streitgespräch.

Įteikta 2006-01-16; priimta 2006-02-22